

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265
Fax
(0320)-265260
E-mail
provincie@Flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

Rijkswaterstaat Midden-Nederland

Postbus 600
8200 AP LELYSTAD

Verzenddatum
19 oktober 2016

Bijlagen
2

Uw kenmerk

Ons kenmerk
1970644

Onderwerp

Goedkeuring projectplan versterking Houtribdijk en definitieve Natuurbeschermingswetvergunning voor zandwinning in het Markermeer ten behoeve van de versterking van de Houtribdijk alsmede de aanleg van Trintelzand

Geachte

Op 27 september 2016 ontvingen wij uw verzoek met kenmerk RWS-2016/40046 tot goedkeuring van het op 26 september 2016 vastgestelde projectplan Versterking Houtribdijk. Daarnaast hebben wij op 2 maart 2016 uw aanvraag ontvangen voor een vergunning op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet) voor zandwinning in het Markermeer ten behoeve van de versterking van de Houtribdijk alsmede de aanleg van Trintelzand.

Goedkeuring projectplan

Op grond van artikel 5.7 van de Waterwet en mede gelet op de artikelen 5.4 en 5.6 van de Waterwet besluiten wij hierbij goedkeuring te verlenen aan het door Rijkswaterstaat Midden-Nederland vastgestelde projectplan "Versterking Houtribdijk". Daarbij is onderstaand toetsingskader gehanteerd:

Veiligheid tegen overstromingen

Het vastgestelde projectplan is opgesteld conform de uitgangspunten van artikel 5.4 van de Waterwet. Na uitvoering van het plan voldoet de dijk op een robuuste wijze voor de komende 50 jaar aan het wettelijk vereiste veiligheidsniveau, een overschrijdingskans van 1/10.000 per jaar. Het wettelijk vereiste veiligheidsniveau wijzigt naar verwachting in 2017 als gevolg van de deltabeslissing waterveiligheid. Hierom is onderzocht en vastgesteld dat de in het projectplan beschreven versterking voldoet aan de nieuwe norm zonder dat sprake is van een overinvestering.

Algemeen belang

De versterkingsmaatregelen dienen het algemeen belang en zorgen naast waterveiligheid ook voor een verbetering van de natuur en recreatieve mogelijkheden. Dit is in lijn met het provinciale beleid om te werken aan synergie bij dijkversterkingen. Het verbreden van de opgave door andere belangen te koppelen is belangrijk voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Flevoland.

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Bezoekadres
Visarenddreef 1
Lelystad

Bij het provinciehuis is het aantal parkeerplaatsen voor bezoekers (ingang Visarenddreef) beperkt. In de omgeving van het provinciehuis bevindt zich een aantal parkeergarages. Vanwege de ligging naast het NS-station is het provinciehuis uitstekend bereikbaar met het openbaar vervoer. Meer informatie over de bereikbaarheid vindt u op onze website www.flevoland.nl.

Procedure

Het projectplan is in de ontwerpfase voorbereid met toepassing van de openbare voorbereidingsprocedure ingevolge afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en op de voorgeschreven wijze ter inzage gelegd. Naar aanleiding hiervan zijn een aantal zienswijzen in gediend op verschillende projectdocumenten die samenhangen met de dijkversterking. Daarnaast heeft de commissie voor de MER in haar advies aangegeven dat het MER nog niet alle informatie bevat om een besluit te kunnen nemen. Met name de informatie over de Kuifeend in relatie tot de benodigde zandwinning was onvoldoende. De aanvullingen op de MER, passende beoordeling, eisen aan toplaag Trintelzand en de reactienota geven voldoende informatie voor de toegepaste inspraakprocedure en besluitvorming. De wijze waarop het werk zal worden uitgevoerd, welke keuzes tegen elkaar zijn afgewogen, de effecten voor de omgeving en hoe daarmee wordt omgegaan zijn naar ons oordeel voldoende beschreven en gemotiveerd.

Publicatie

Dit goedkeuringsbesluit zal, tezamen met de overige besluiten die nodig zijn er uitvoering van dit projectplan (o.a. de benodigde vergunningen en het MER) worden gepubliceerd middels een kennisgeving in de lokale dagbladen, de Staatscourant en op internet.

Beroep

Tegen dit besluit kan binnen zes weken beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De beroepstermijn vangt aan op de dag nadat dit besluit overeenkomstig artikel 5.12 van de Waterwet en artikel 42.3 van de Natuurbeschermingswet bekend is gemaakt.

Natuurbeschermingswet 1998

Onderdeel van de aanvraag is het MER en een passende beoordeling opgesteld door Royal HaskoningDHV, alsmede de aanvullingen (ontvangen d.d. 15 september 2016). In het kader van de Natuurbeschermingswet is het van belang om vast te stellen of er negatieve gevolgen voor de instandhoudingdoelstellingen kunnen optreden in Natura 2000-gebied Markermeer-IJmeer. De verstoring- en vertroebelingseffecten van de aangevraagde activiteit blijven in hoofdzaak beperkt tot het grondgebied van de provincie Flevoland. Daarnaast treedt er als gevolg van het project immissie van stikstof op in Natura 2000-gebieden in Noord-Holland en Overijssel. Daar het project aangemeld als prioritair project in het kader van het PAS, is hier door het Rijk reeds ruimte voor gereserveerd. De bevoegde gezagen zijn overeengekomen dat Gedeputeerde Staten van Flevoland voor onderhavige aanvraag het bevoegd gezag zijn. Bijgevoegd treft u het definitieve besluit van Gedeputeerde Staten aan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de secretaris, de voorzitter,

Mr. Drs. T. van der Wal

J. Lodders

Besluit van GEDEPUTEERDE STATEN VAN FLEVOLAND op een verzoek voor een vergunning op grond van artikel 19d Natuurbeschermingswet.

Inhoudsopgave

- A. Onderwerp aanvraag
- B. Wettelijk kader Natuurbeschermingswet
- C. Procedure
- D. Inhoudelijke beoordeling
- E. Zienswijzen en reactie op zienswijzen
- F. Kennisgeving en afschriften
- G. Besluit
- H. Ondertekening

Bijlage 1: Kaart zandwinzoekgebied

Bijlage 2: Kaart met dijkvakken en telvakken langs de Houtribdijk

A. Onderwerp aanvraag

Doel van het project Versterking Houtribdijk is het in 2020 gerealiseerd hebben van de vereiste veiligheid van de Houtribdijk in de bescherming tegen overstromingen conform de vigerende veiligheidsnorm voor de Houtribdijk van 1/10.000 per jaar. Door de Minister van I&M is via een MER-procedure een voorkeursalternatief gekozen (aanbrengen zandig dijklichaam langs de dijk ten westen van Trintelhaven) met meerwaarde voor de natuur in het Markermeer-IJmeer. Nabij Trintelhaven is een aanvullende ingreep voorzien (Trintelzand), die moet leiden tot een samenhangend systeem van zandplaten, luw ondiep water, plas-drasmilieus en rietmoeras. Een deel van het gewonnen materiaal is bestemd voor de realisatie van Trintelzand. Deze uitwerking zal er naar verwachting toe leiden dat zich robuuste en toekomstbestendige nieuwe natuurwaarden langs de dijk kunnen ontwikkelen, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan verschillende natuuropgaven voor het Markermeer en het IJmeer (KRW, Autonome Neergaande Trend, Toekomstbestendig Ecologisch Systeem, Natura 2000). Het projectonderdeel Trintelzand zorgt voor nog extra ontwikkeling van natuurwaarden. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden is sprake van effecten op beschermde waarden van de Natura 2000-gebieden IJsselmeer (nr. 72) en Markermeer & IJmeer (nr. 73), zoals in de Passende Beoordeling (Royal HaskoningDHV, kenmerk 9X4628_20150820_PB_d8.0) is beschreven. De aanleg is gepland in de periode 2017 tot en met 2020. De duur van de fase waarvoor de vergunning voor de werkzaamheden wordt aangevraagd is in verband met eventuele uitloop van de werkzaamheden daarom de periode 2017 tot en met 2021. Na de uitvoeringsperiode zal nog beheer en onderhoud nodig zijn. Werkzaamheden vinden plaats gedurende 16 uur per dag, in de nachtelijke uren wordt in principe niet gewerkt. Bij het ministerie van EZ is vergunning aangevraagd voor de versterking van de Houtribdijk en bij GS Flevoland is vergunning aangevraagd voor de zandwinning en aanleg Trintelzand, zie hieronder een nadere uitsplitsing:

Bij Gedeputeerde Staten van Flevoland is vergunning aangevraagd voor:

- Zandwinning (inclusief transport),
- Aanleggen zandlichaam en zandplaten van Trintelzand (100 ha),
- Aanleg vooroeverdammen Trintelzand,
- Verdieping achter de vooroeverdammen (224 ha luwtezones) en
- Beheer en onderhoud.

Diepe zandwinning (zie bijlage 1)

- zoekgebied van 1484 ha waarvan circa 55 ha wordt ontgonnen
- diepe winning tot NAP -40 m

Ondiepe winning bij Trintelzand (zie bijlage 1)

- zoekgebied van 100 ha waarvan ca 60 ha wordt ontgonnen
- diepte vd winning tot max 5 m onder de meerbodem

Omvang vd zandwinning

- 11,7 miljoen m³ zand
- 2,9 miljoen m³ deklaag

Bij het ministerie van EZ is vergunning aangevraagd voor:

- Verwijderen breuksteen (dijkvak 1,2 en 3),
- Aanbrengen breuksteen (dijkvak 4,5 en 6),
- Aanbrengen zandig dijklichaam weerszijden dijk ten westen van Trintelhaven,
- Verplaatsen hockeysticks (bij EZ gekoppeld aan dijkversterking),
- Dijkvakken 4,5 en 6 harde bekleding,
- Aanwezigheid en gebruik van de nieuwe dijk/fase en
- Beheer en onderhoud.

B. Wettelijk kader Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 (hierna Nbwet) is per 1 oktober 2005 het nationale wettelijke kader voor toetsing van activiteiten, plannen, projecten en handelingen met mogelijke gevolgen voor de belangrijkste natuurwaarden van de speciale beschermingszones aangewezen onder de Vogelrichtlijn (VR) en de Habitatrichtlijn (HR).

Markermeer-IJmeer

De zandwinning wordt uitgevoerd in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer. Dit gebied is op 23 december 2009, onder artikel 10a van de Nbwet (kenmerk PDN/2009-072), definitief aangewezen als speciale beschermingszone (VR en HR) voor het volgende habitatype en de volgende soorten:

Habitatype:

Kranswierwateren.

Habitatrichtlijnsoorten:

Rivieronderpad en meervleermuis.

Broedvogels:

Aalscholver en visdief.

Niet-broedvogels:

Fuut, aalscholver, lepelaar, grauwe gans, brandgans, smient, krakeend, slobeend, krooneend, tafeleend, kuifeend, topper, brilduiker, nonnetje, grote zaagbek, meerkoet, dwergmeeuw en zwarte stern.

IJsselmeer

De zandwinning en de aanleg van Trintelzand vindt plaats in de nabijheid van Natura-2000-gebied IJsselmeer. Het IJsselmeer is op 23 december 2009, onder artikel 10A Nbwet (kenmerk PDN/2009-072), definitief aangewezen als speciale beschermingszone (VR en HR) voor de volgende soorten en habitattypen:

Habitattypen:

Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden,
Ruigten en zomen,
Overgangs- en trilvenen

Habitatrichtlijnsoorten:

Rivieronderpad, Noordse woelmuis en Groenknolorchis.

Broedvogels:

Aalscholver, Roerdomp, Lepelaar, Bruine kiekendief, Porseleinhoen, Bontbekplevier, Kempphaan, Visdief, Snor en Rietzanger.

Niet-broedvogels:

Fuut, Aalscholver, Lepelaar, Kleine zwaan, Toendrarietgans, Kleine rietgans, Kolgans, Grauwe gans, Brandgans, Bergeend, Smient, Krakeend, Wintertaling, Wilde eend, Pijlstaart, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Topper, Brilduiker, Nonnetje, Grote zaagbek, Meerkoet, Kluut, Goudplevier, Kempphaan, Grutto, Wulp, Dwergmeeuw, Reuzenster en Zwarte stern.

De wetsartikelen met betrekking tot de vraag welke provincie bevoegd gezag is zijn vastgelegd in artikel 2 van de Natuurbeschermingswet. De verstorings- en vertroebelingeffecten van de aangevraagde activiteit blijven in hoofdzaak beperkt tot het grondgebied van de provincie Flevoland. Er is instemming gevraagd en gekregen van provincie Noord-Holland. Gedeputeerde Staten van Flevoland zijn voor onderhavige aanvraag het bevoegd gezag. Op dit moment is er geen definitief beheerplan vastgesteld voor het Markermeer-IJmeer en IJsselmeer. GS maken voor de toetsing gebruik van de definitieve aanwijzingsbesluiten met instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van aanvullende informatiebronnen over actuele natuurwaarden. Het is op basis van Artikel 16 eerste lid verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten in een beschermd natuurmonument handelingen te verrichten, te doen verrichten of te gedogen, die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermd natuurmonument of voor dieren of planten in het beschermd natuurmonument of die het beschermd natuurmonument ontsieren, dan wel in strijd met de bij een vergunning gestelde voorschriften of beperkingen handelingen te verrichten, te doen verrichten of te gedogen. Kustzone Muiden en de Gouwzee zijn indertijd aangewezen als Beschermd of Staatsnatuurmonument. De aanwijzingsbesluiten voor deze Natuurmonumenten gelden nu (conform artikel 60 van de Nbwet) als besluit inzake de Natuurbeschermingswet 1998. De natuurwetenschappelijke betekenis en natuurschoon van deze gebieden, zoals omschreven in de aanwijzing als Natuurmonument, moeten op basis van artikel 15 a, derde lid van de Natuurbeschermingswet door Gedeputeerde Staten worden betrokken bij hun overwegingen over de vergunbaarheid van de activiteiten. De zandwinning ligt op geruime afstand van de Natuurmonumenten. De voorgenomen activiteiten hebben geen invloed op deze Natuurmonumenten en tasten het natuurschoon van deze Natuurmonumenten niet aan. Hetzelfde geldt voor de Natuurmonumenten in het IJsselmeer die op nog grotere afstand liggen. Artikel 19d, lid 1 Nbwet geeft aan dat het verboden is zonder vergunning projecten of andere handelingen te realiseren die de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op soorten waarvoor het gebied is aangewezen. In overeenstemming met artikel 19e van de Nbwet houden Gedeputeerde Staten bij het verlenen van een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid rekening met:

- A. de gevolgen die een project, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, kan hebben voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied
- B. een op grond van artikel 19a of artikel 19b vastgesteld beheerplan, en
- C. vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

C. Procedure

De aanvraag is op 2 maart 2016 ontvangen en op 14 maart aangevuld. Er heeft afstemming met provincie Noord-Holland plaatsgevonden. GS van Noord-Holland stemt in met het afgeven van onderhavige vergunning.

Coördinatie onder de Waterwet

Voor de realisatie van de dijkversterking Houtribdijk is een Projectplan Waterwet vastgesteld. Dit Projectplan is voorbereid met toepassing van de projectprocedure, zoals vastgelegd in paragraaf 5.2 van de Waterwet. Op grond van artikel 5.8 Waterwet coördineren Gedeputeerde Staten van

Flevoland de vergunningverlening en de ter inzagelegging van de besluiten die nodig zijn voor de uitvoering van het Projectplan. De coördinatie heeft tot doel de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten voor het project tussen de betrokken bevoegde gezag instanties af te stemmen en gelijktijdig te laten plaatsvinden. Op de voorbereiding van de besluiten is de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4. Algemene wet bestuursrecht van toepassing. De volgende besluiten zijn gelijktijdig in procedure gebracht:

- Projectplan Waterwet (Rijkswaterstaat namens Minister van Infrastructuur en Milieu, goedkeuring door Gedeputeerde Staten van Flevoland);
- Vergunning op grond van de Ontgrondingenwet (Inspectie Leefomgeving en Transport namens Minister van Infrastructuur en Milieu);
- Twee vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Staatssecretaris van Economische Zaken en Gedeputeerde Staten van Flevoland);
- Twee omgevingsvergunningen ten behoeve van afwijking op bestemmingsplan (college van burgemeester en wethouders Enkhuisen en Urk);
- Ontheffing op grond van de Flora- en faunawet (Staatssecretaris van Economische Zaken).

Zienswijzen

Het ontwerpbesluit Projectplan Waterwet en de ontwerpbesluiten van de hiervoor genoemde vergunningen en ontheffing hebben van donderdag 9 juni tot en met woensdag 20 juli 2016 ter inzage gelegen ten behoeve van het indienen van zienswijzen. De ingediende zienswijzen hebben geleid tot wijzigingen in besluiten. Tevens hebben ambtshalve wijzigingen in besluiten plaatsgevonden. Voor de beantwoording van de zienswijzen en een toelichting op de (ambtshalve) wijzigingen wordt verwezen naar de Reactienota die onderdeel is van dit besluit en de overige besluiten. De Reactienota wordt met de besluiten ter inzage gelegd. Een van de ingediende zienswijzen heeft betrekking op de ecologische vereisten van de Natuurbeschermingswetvergunning. Deze wordt daarom ook in onderhavige vergunning besproken.

Hoe kunt u beroep instellen

Belanghebbenden die hun zienswijze over ontwerpbesluiten tijdig naar voren hebben gebracht en belanghebbenden aan wie redelijkerwijs niet kan worden verweten dat zij geen zienswijze naar voren hebben gebracht, kunnen in de periode zoals genoemd in de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State door het indienen van een beroepschrift. Daarnaast kunnen belanghebbenden, ook wanneer zij geen zienswijze naar voren hebben gebracht, beroep instellen tegen de wijzigingen in de besluiten.

Het ondertekende beroepschrift dient ten minste te bevatten:

- uw naam en adres;
- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit/de besluiten waartegen het beroep is gericht;
- de redenen waarom u zich niet met het besluit/de besluiten kunt verenigen.

Stuur uw beroepschrift en zo mogelijk een afschrift van het besluit, waartegen uw beroep is gericht, onder vermelding van de naam van het besluit naar:

Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State

Postbus 20019, 2500 EA Den Haag

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State beslist in enige instantie over ingestelde beroepen.

Crisis- en herstelwet van toepassing

Op de besluiten is afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de Crisis- en herstelwet (Chw) van toepassing. Dit heeft onder meer tot gevolg dat de beroepsgronden in het beroepschrift moeten worden opgenomen, een beroep niet ontvankelijk wordt verklaard indien binnen de beroepstermijn geen beroepsgronden zijn ingediend en de beroepsgronden na afloop van de beroepstermijn niet meer kunnen worden aangevuld. Dit betekent onder andere dat het indienen van een zogenaamd “pro forma” beroepschrift niet mogelijk is. Geef in het beroepschrift aan dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

Hoe kunt u de werking van de besluiten laten schorsen?

Het instellen van beroep schorst de werking van de besluiten niet. Indien beroep is ingesteld, kan een verzoek worden gedaan tot het treffen van een voorlopige voorziening, bijvoorbeeld inhoudende een schorsing van de besluiten. Het verzoek om een voorlopige voorziening moet worden ingediend bij de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. Bij het verzoek moet een afschrift van het beroepschrift worden overgelegd. Voor het indienen van een beroepschrift of een verzoekschrift om een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

D. Inhoudelijke beoordeling

De beoordeling van de aanvraag en de bijbehorende belangenafweging vindt plaats in 3 stappen:

1. Identificeren van mogelijke negatieve effecten;
2. Mitigerende of andere maatregelen in de aanvraag die de effecten beperken;
3. Toets aan de instandhoudingsdoelstellingen en wettelijke vereisten;
4. Vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

Ad. Stap 1: Identificeren van mogelijke negatieve effecten

- Verstoring van vogels door werkzaamheden, bootbewegingen en dergelijke,
- Door werkzaamheden kan vertroebeling van het water optreden met mogelijke effecten voor foeragerende vogels,
- Door de ontgraving verdwijnt mogelijk habitat voor benthosetende vogels.

Ad. Stap 2: Mitigerende of andere maatregelen in de aanvraag die effecten beperken

- Onderhavig project gaat op termijn vooral voor positieve effecten zorgen doordat de diversiteit aan habitats wordt vergroot. Door de aanleg van vooroeverdammen wordt een oppervlak van 224 ha optimaal geschikt voor waterplanten. Door de aanwezigheid van waterplanten wordt dit gebied ook geschikt voor macrofauna en (opgroeïende) vis. Dit gebied wordt bijzonder geschikt voor vogels om te rusten en te foerageren.
- Daarnaast levert Trintelzand ca. 10 ha aan zandplaten voor kale grondbroeders, 50 ha aan geschikt waterplantenareaal, 30 ha aan plasdrashabitat en 10 ha aan rietmoeras. Ook dit gebied wordt bijzonder geschikt voor vogels om te rusten en te foerageren.
- Door de zandwinning ontstaat een diepe put, hierin kan een deel van het aanwezige slib van het Markermeer wegzinken en niet langer bij voor- en najaarsstormen opwervelen en zo vertroebeling veroorzaken. Een verbeterd doorzicht in het Markermeer is positief voor kranswieren, de stand van de driehoeksmosselen, mossetende vogelsoorten en visetende watervogels. De randen van de put kunnen verder benut worden door vissen (spiering) als schuil- en rustplaats. Vooral de spiering gedijt beter in kouder water wat in de putten gevonden kan worden.
- De dijkversterkingswerkzaamheden worden zo gepland dat er in de paaiperiode van spiering (van half februari tot half april) geen werkzaamheden plaatsvinden in de dijkvakken 4 en 5 aan IJsselmeerzijde en dijkvak 6 aan Markermeerzijde. Hierdoor wordt de paai van spiering niet verstoord.

- Het zand wat gewonnen wordt, wordt ingezet om de Houtribdijk mee te versterken. Hierdoor ontstaat een natuurlijke land-water overgang wat in het Markermeer veelal ontbreekt. Dit zal op termijn vooral positieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelen.
- Als gevolg van het project verdwijnt de fuikvisserij aan IJsselmeerzijde tussen Trintelhaven en Enkhuizen.
- Tijdens de werkzaamheden wordt ernstig rekening gehouden met verstoring van vogels. In onderstaande tabel wordt aangegeven wanneer in bepaalde dijkvakken geen werkzaamheden worden verricht om ernstige verstoring te voorkomen.

Markermeer- of IJsselmeerzijde	Waar	Wanneer	Ten behoeve van
Markermeerzijde	dijkvak 1	januari	wilde eenden
Markermeerzijde	dijkvak 1	augustus en september	ruiende kuifeenden (alleen september), wilde eenden
Markermeerzijde	dijkvak 1	december	overwinterende brilduikers
Markermeerzijde	dijkvak 2	augustus en september	ruiende kuifeenden
Markermeerzijde	dijkvak 3	augustus en september	ruiende kuifeenden
Markermeerzijde	< 100 m van kolonie Trintelhaven (dijkvak 3)	februari tot augustus	broedende aalscholvers
Markermeerzijde	dijkvak 6	bij temperatuur < 4°C, ongeveer van half februari tot half april	paiende spiering en dus spiering etende vogels
IJsselmeerzijde	dijkvak 1, 2, 3 en 4	augustus en september	ruiende futen (1,2 en 3) en kuifeenden (3 en 4)
IJsselmeerzijde	dijkvak 4 en 5	bij temperatuur < 4°C, ongeveer van half februari tot half april	paiende spiering en dus spiering etende vogels
IJsselmeerzijde	dijkvak 6	december	overwinterende brilduikers

Ad. Stap 3: Toets aan de instandhoudingsdoelstellingen en wettelijke vereisten

Habitattypen

Op en nabij de plek van de ontgroning bevinden zich geen kranswieren, fonteinkruiden, ruigten en zomen of trilvenen. Het beschermde habitatype kranswierwateren in het Markermeer bevindt zich in het habitatrictlijngebied in de Gouwzee en bij de Kustzone van Muiden. De habitattypen meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, overgangs- en trilvenen en ruigten en zomen bevinden zich in de Friese IJsselmeerkust. De ontwikkeling vindt plaats op ruime afstand buiten de habitatrictlijngebieden. Kustzone Muiden, de Gouwzee en Friese IJsselmeerkust liggen op zodanige afstand dat hier geen effecten van de ontwikkeling te verwachten zijn. Vanuit het project komt er langs de Houtribdijk meer geschikt habitat voor waterplanten en ruigten en zomen. Verder dient in ogenschouw te worden genomen dat in het Markermeer reeds veel vertroebeling optreedt en de zandwininput rondzwevend slib voor een deel kan opvangen. Significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten.

Habitatrictlijnsoorten

De habitatrictlijngebieden in het IJsselmeer liggen op zodanige afstand dat effecten op habitatrictlijnsoorten hier uitgesloten kunnen worden. In het Markermeer zijn de habitatrictlijngebieden Gouwzee en Kustzone Muiden aangewezen voor de instandhouding van de rivierdonderpad en de meervleermuis. Deze gebieden liggen op zodanige afstand dat hier geen effecten van de ontwikkeling verwacht worden. Significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten.

Broedvogels

Voor het Markermeer zijn twee soorten aangewezen als broedvogel dit zijn de Aalscholver en de Visdief. De broedplaatsen van beide soorten liggen aan de rand van het Natura 2000-gebied Markermeer. De visdief broedt op de Kinseldam, bij Enkhuizen en bij de Houtribsluizen en de Aalscholver broedt vooral in aangrenzende Natura 2000-gebieden (onder andere IJsselmeer, Oostvaardersplassen, Lepelaarplassen en Naardermeer) daarnaast is een kleine kolonie aanwezig op de Houtribdijk. De werkzaamheden vinden op ruime afstand plaats van broedkolonies van de visdief, bovendien worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de broedtijd van de visdief in dijkvak 6. Verder worden er zandplaten aangelegd die geschikt broedbiotoop vormen voor deze soort. Significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten zoals vertroebeling of verstoring worden afdoende gemitigeerd. Door de versterking van de Houtribdijk en verplaatsing van de hockeysticks gaat de broedkolonie van de aalscholver aan de Houtribdijk verloren. De staat van instandhouding van deze soort is positief, de aantallen zijn de laatste jaren wel achteruit gegaan maar zitten nog steeds ruim boven het instandhoudingsdoel. Er worden vanuit het project mitigerende maatregelen getroffen. Voor de start van het broedseizoen zullen vooroeverdammen worden aangelegd die geschikt worden gemaakt voor de aalscholver om hierop te broeden. Daarnaast worden dijkwerkzaamheden zo gepland dat er geen werkzaamheden plaatsvinden op of nabij de broedkolonie gedurende de broedtijd. Er zal monitoring plaatsvinden naar vestiging van aalscholvers op de verplaatste vooroeverdammen. Significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten zoals vertroebeling of verstoring worden zo afdoende gemitigeerd. Het project gaat vooral positieve effecten opleveren voor beide soorten vanwege afname van vertroebeling (door invangen slib in zandwininput) meer differentiatie in onderwaterhabitat (van belang voor vissen o.a. als paai/opgroei/schuilgebied) en meer habitat voor waterplanten (helder water, geschikt voor kleine vis). Voor het IJsselmeer zijn de volgende soorten aangewezen als broedvogel: aalscholver, roerdomp, lepelaar, bruine kiekendief, porseleinhoen, bontbekplevier, kemphaan, visdief, snor en rietzanger. Het gebied rondom de Houtribdijk is niet van belang voor deze vogels als broedgebied. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten. Het project gaat vooral positieve effecten opleveren ook aan IJsselmeerse zijde, langs de oever zullen hier waterplanten en riet gaan groeien waar mogelijk soorten als bruine kiekendief, snor en rietzanger van kunnen profiteren. Zandplaten aan Markermeerzijde vormen een geschikte broedplek voor o.a. visdief en bontbekplevier.

Niet broedvogels

Het plangebied is niet van belang voor lepelaar, bergeend, slobbeend, dwergmeeuw, reuzenster, kleine rietgans, wulp, grutto, kemphaan, kluut, goudplevier, toendrarietgans, brandgans, krakeend, grauwe gans, pijlstaart, wintertaling, kleine zwaan, smient, kolgans en krooneend. Genoemde soorten komen in of nabij het plangebied niet of nauwelijks voor en zijn voor hun voedselvoorziening of rust niet afhankelijk van het gebied langs de Houtribdijk. De meerkoet en tafeleend komen voor langs de Houtribdijk maar het relatieve belang van het gebied is klein en bovendien is er een positieve staat van instandhouding in zowel Markermeer-IJmeer als IJsselmeer. Significant negatieve effecten op deze soorten zijn uitgesloten.

De volgende soorten niet-broedvogels komen langs de Houtribdijk voor en zouden negatieve effecten kunnen ondervinden van het project: fuut, aalscholver, kuifeend, topper, brilduiker, nonnetje, grote zaagbek, zwarte stern en wilde eend.

Visetende vogelsoorten

De gemiddelde aantallen van de fuut zitten in het IJsselmeer behoorlijk onder het instandhoudingsdoel en in het Markermeer min of meer op het instandhoudingsdoel. De zandwinning en realisatie van Trintelzand en ondiepe zones vinden plaats in het Markermeer, significant negatieve effecten op futen in het IJsselmeer kunnen worden uitgesloten. In de ruiperiode (augustus, september) maakt de fuut vooral gebruik van de dijkvakken 1,2 en 3 in het IJsselmeer, in de rest van het jaar komt hij meer verspreid voor langs de Houtribdijk. Er zal mogelijk enige verstoring van futen in het Markermeer optreden, de verstoring zal echter beperkt blijven tot een

aantal locaties langs de Houtribdijk er blijft voldoende leefgebied langs de Houtribdijk (en in de rest van het Markermeer) over om te rusten en te foerageren. Verder zal het gebied er uiteindelijk op vooruit gaan voor de fuut vanwege verbetering van het doorzicht, vergroting van het rustgebied achter de hockeysticks en toename aan geschikt paai- en opgroeigebied voor vis.

De gemiddelde aantallen van de aalscholver zitten in het IJsselmeer en Markermeer boven het instandhoudingsdoel. Buiten de broedtijd treedt wellicht enige verstoring op als gevolg van de werkzaamheden, er wordt echter nooit overal tegelijk gewerkt waardoor grote delen langs de Houtribdijk beschikbaar blijven om te foerageren. Significant negatieve effecten op de aalscholver buiten de broedtijd kunnen worden uitgesloten. De aantallen grote zaagbek zitten in het Markermeer gemiddeld boven het instandhoudingsdoel en in het IJsselmeer onder het instandhoudingsdoel. De aantallen van het nonnetje zitten in beide meren boven het instandhoudingsdoel. De zandwinning en realisatie van Trintelzand en ondiepe zones vinden plaats in het Markermeer, significant negatieve effecten op grote zaagbek of nonnetje in het IJsselmeer en Markermeer kunnen worden uitgesloten. Er zal mogelijk enige verstoring van grote zaagbek en nonnetje in het Markermeer optreden, de verstoring zal echter beperkt blijven tot een aantal locaties langs de Houtribdijk er blijft voldoende leefgebied langs de Houtribdijk (en in de rest van het Markermeer) over om te rusten en te foerageren. De zwarte stern heeft een negatieve trend in het IJsselmeergebied en komt in aantal langs de Houtribdijk voor. Er zal mogelijk enige verstoring van zwarte sterns in het Markermeer optreden, de soort is echter zeer mobiel en verstoring zal beperkt blijven tot een aantal locaties langs de Houtribdijk blijft voldoende leefgebied langs de Houtribdijk (en in de rest van het Markermeer) over om te rusten en te foerageren. Het project gaat vooral positieve effecten opleveren voor visetende vogelsoorten vanwege afname van vertroebeling (door invangen slib in zandwinput) meer differentiatie in onderwaterhabitat (van belang voor vissen oa als paai/opgroei/schuilgebied) en meer habitat voor waterplanten (helder water, geschikt voor kleine vis), ook neemt het rustgebied in het Markermeer (op en achter de hockeysticks) toe.

Benthosetende vogelsoorten

De aantallen van de kuifeend zitten in het Markermeer en IJsselmeer onder het instandhoudingsdoel. De afname van de aantallen is vooral veroorzaakt door afnemende voedselbeschikbaarheid. Langs de Houtribdijk komt de kuifeend in relatief grote aantallen voor. In het Markermeer komen de grootste aantallen voor in de ruiperiode van juli tm september. Aan de IJsselmeerszijde komen de meeste kuifeenden voor in de periode december tm februari. Effecten op kuifeenden in het IJsselmeer als gevolg van de versterking van de dijk worden beoordeeld in de vergunning van het ministerie van EZ, effecten als gevolg van de zandwinning en aanleg Trintelzand op kuifeenden in het IJsselmeer zijn te verwaarlozen daar deze werkzaamheden in het Markermeer plaatsvinden. Ruiende kuifeenden verblijven overdag nabij de dijk en zwemmen 's nachts het Markermeer op om te foerageren. De zandwinning zal voornamelijk overdag plaatsvinden op tenminste 650 m van de Houtribdijk. Verstoring van ruiende kuifeenden zal beperkt blijven. Bovendien worden er mitigerende maatregelen genomen: in augustus en september vinden geen verstorende werkzaamheden plaats in het IJsselmeer dijkvakken 3 en 4 en in het Markermeer dijkvakken 2 en 3 en telvak 83 (dijkvak 1). Hierdoor zijn significant negatieve effecten op ruiende kuifeenden uitgesloten. Verder zullen de randen van de geulen (in verband met aanwezige bodemfauna) worden ontzien bij de zandwinning. Er gaat mogelijk foerageergebied verloren door het graven van de zandwinput, hiertegenover staat de ontwikkeling van Trintelzand en ondieptes achter de hockeysticks waardoor nieuw geschikt foerageergebied ontstaat. Er treedt wellicht enige verstoring van kuifeenden op als gevolg van de werkzaamheden, er wordt echter nooit overal tegelijk gewerkt waardoor grote delen langs de Houtribdijk (en elders in het Markermeer of IJsselmeer) beschikbaar blijven om te rusten of foerageren. Significant negatieve effecten op de kuifeend kunnen worden uitgesloten. De aantallen van de brilduiker zitten in het Markermeer onder en in het IJsselmeer boven het instandhoudingsdoel. Significante effecten als gevolg van de zandwinning en aanleg Trintelzand op de brilduiker in het IJsselmeer kunnen worden uitgesloten. Brilduikers zijn alleen in de wintermaanden in het Markermeer aanwezig met een duidelijke piek in december in telvak 83. In tegenstelling tot andere eendensoorten is de brilduiker dagactief en is hij gevoelig voor verstoring tijdens het voedsel zoeken. Door geen werkzaamheden te laten

plaatsvinden in december in telvak 83 (dijkvak 1) kunnen significant negatieve effecten worden uitgesloten. De gemiddelde aantallen van de toppeur bevinden zich zowel in het Markermeer als in het IJsselmeer boven het instandhoudingsdoel. De toppeur komt in relatief grote aantallen voor langs de Houtribdijk aan de IJsselmeerkant en nauwelijks aan de Markermeerkant. De zandwinning en aanleg van Trintelzand vinden plaats in het Markermeer. Significant negatieve effecten als gevolg van deze onderdelen van het project op de toppeur zijn uitgesloten. De wilde eend kent een breed voedselspectrum van waterplanten, gras en kroos tot insecten, slakjes en muggenlarven. Voor de wilde eend zijn alleen voor het IJsselmeer instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. De aantallen wilde eenden zitten onder het instandhoudingsdoel. De wilde eend komt in grotere aantallen voor aan de Markermeerzijde dan aan de IJsselmeerzijde, met name in de ruitijd (augustus en september) en in de wintermaanden december en januari. In de overige maanden komt de wilde eend in veel lagere aantallen voor en verspreid hij zich meer langs de dijk. Er treedt wellicht enige verstoring van wilde eenden op als gevolg van de werkzaamheden, er wordt echter nooit overal tegelijk gewerkt waardoor grote delen langs de Houtribdijk (en elders in het Markermeer of IJsselmeer) beschikbaar blijven om te rusten of foerageren. Door in de maand januari geen versturende werkzaamheden uit te voeren in telvak 83 (dijkvak 1) en in de maanden augustus en september geen werkzaamheden uit te voeren in telvak 83 en 84 (beide dijkvak 1) worden significant negatieve effecten voorkomen. Door het verplaatsen van de hockeysticks, de ontwikkeling van ondieptes en Trintelzand zal het leefgebied van de wilde eend tijdelijk achteruit gaan maar ontstaat uiteindelijk meer geschikt rust en foerageergebied met waterplanten. Doordat de bodemlaag met waterplanten en wortels verplaatst wordt, wordt hervestiging van waterplanten achter de hockeysticks bespoedigd. Verder zal de ontwikkeling van de waterplanten gemonitord worden evenals de ontwikkeling van de bodem. Significant negatieve effecten op de wilde eend kunnen worden uitgesloten.

Vertroebeling

Opwerveling van bodemmateriaal kan worden veroorzaakt door zandwinning, het aanbrengen van zand en door scheepsbewegingen. Bij de keuze voor de locatie van de zandwininput zal nadrukkelijk rekening worden gehouden met dichtheden aan bodemfauna, dit zal in een werkplan worden verwerkt en ter beoordeling aan het bevoegd gezag worden voorgelegd. Tijdens uitvoering van de werkzaamheden kan er tijdelijk sprake zijn van vertroebeling dit kan vooral van invloed zijn in periodes met weinig wind omdat er dan relatief weinig slib in suspensie is. Om vertroebeling door gebruik van de deklaag te voorkomen zal een van de volgende mogelijkheden worden toegepast: omputten, hydraulisch afvoeren of in depot brengen (met aandacht voor uittredend water). Bij het aanbrengen van zand ten behoeve van Trintelzand en ondieptes wordt eerst een afgesloten gedeelte gemaakt waarin het materiaal wordt ingebracht. Uitvloeien over waterplantvelden wordt zo voorkomen. Verder zal vertroebeling gemonitord worden.

Stikstof

Er treedt in dit geval externe werking op door effecten van stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden buiten de provincie Flevoland. Het project is door het ministerie van I&M aangemeld als prioritair project in het kader van het PAS. Dit betekent dat er emissieruimte voor dit project is gereserveerd. Uit de berekening in Aerius blijkt dat het totale project onder de grenswaarde van 1 mol/ha/j blijft waardoor volstaan kan worden met een melding.

Cumulatie

Uit de passende beoordeling blijkt dat ook cumulatief gezien significante effecten kunnen worden uitgesloten.

Conclusie

Het project gaat (na uitvoering) vooral positieve effecten opleveren voor vogelsoorten vanwege afname van vertroebeling (door invangen slib in zandwininput, meer habitat voor waterplanten) meer differentiatie in onderwaterhabitat (van belang voor vissen oa als paai/opgroei/schuilgebied) en

meer habitat voor waterplanten (van belang voor helder water, kleine vis, ongeleedpotigen) en mosselen, ook neemt het rustgebied in het Markermeer (op en achter de hockeysticks) toe. Significant negatieve effecten kunnen met zekerheid worden uitgesloten. Negatieve effecten kunnen voldoende worden gemitigeerd. Daarnaast heeft het project op de lange termijn vooral positieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Markermeer en IJsselmeer. Er kan een Natuurbeschermingswetvergunning worden afgegeven.

Ad. Stap 4: Vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden

De overheid streeft naar een toekomst bestendig ecologisch systeem (TBES) in het Markermeer-IJmeer. Dit systeem moet voldoende veerkracht hebben om negatieve effecten op te vangen van toekomstige ontwikkelingen zoals klimaatverandering, bevolkingsgroei en/of economische groei en is de basis van de juridische strategie die ruimtelijke ontwikkelingen binnen het Natura 2000-gebied Markermeer-IJmeer mogelijk moet maken. Onderhavig project draagt concreet bij aan het realiseren van de veelomvattende ruimtelijke ordeningsopgave van de structuurvisie RAAM en aan de doelstellingen van het TBES. Vanuit het TBES zijn natuurlijke land/waterovergangen, ondiepe zones met waterplanten en diepe putten in het Markermeer-IJmeer gewenst.

E. Zienswijzen en reactie op zienswijzen

Een ieder heeft, van donderdag 9 juni tot en met woensdag 20 juli 2016, schriftelijk of mondeling zijn zienswijze over de ontwerpbesluiten naar voren kunnen brengen. Er is een zienswijze binnengekomen van Vereniging Natuurmonumenten, mede namens Vogelbescherming Nederland, Stichting Het Blauwe Hart en Sportvisserij Nederland. Rijkswaterstaat Midden-Nederland heeft naar aanleiding van voorschrift 6 een Aanvulling Eisen aan toplaag Trintelzand aan de aanvraag toegevoegd. Daarnaast is door de Commissie voor de MER een advies afgegeven. Naar aanleiding van het advies is een bijlage Aanvulling op het MER en de Passende beoordeling aan de aanvraag toegevoegd.

Zienswijze Vereniging Natuurmonumenten

1. Indiener heeft zorgen over de wijze waarop omgegaan wordt met de huidige natuurwaarden in verband met de waarde van het plangebied als ruigebied voor de kuifeend. Indiener stelt dat in de analyses die ten grondslag liggen aan de passende beoordeling het belang van Dreissena (driehoeksmossel) als voedselbron overschat wordt en er onvoldoende rekenschap wordt gegeven van de onzekerheden en kennisleemten die er bestaan met betrekking tot het belang en de beschikbaarheid van andere voedselbronnen. Indiener acht het daarom niet uitgesloten dat de aannames in de praktijk ongunstiger uitpakken dan nu is beschreven en verzoekt het werk en de werkzaamheden aan te passen mocht dit tijdens de uitvoering het geval blijken te zijn of de mitigerende maatregelen veel royaler uit te voeren dan is opgenomen in de voorkeursvariant. Een grootschalig gedifferentieerd milieu met dichte waterplantenvegetaties is volgens indiener de meest effectieve mitigatiemaatregel vanwege de diversiteit aan voedseldieren, zoals ook blijkt uit enige toename van de tafeleend op het Markermeer toen deze overschakelde op een breder menu. De maximumvariant van Trintelzand biedt wat dat betreft meer garanties.
2. Indiener heeft twijfel bij het nut van de mitigerende maatregel in de vorm van 5 hectare aan schelpenbanken. Als schelpenbanken worden aangelegd dan adviseert indiener dit te doen in de vorm van luwtestructuren waarachter waterplantengroei mogelijk is.
3. Indiener heeft zorgen over de wijze waarop omgegaan wordt met de huidige natuurwaarden in verband met de opgroefunctie voor jonge vis. In de huidige situatie is achter de huidige vooroeverdammen (zeer ondiep water met dichte waterplantenvegetaties) sprake van een goed habitat waar jonge vis kan opgroeien. Jonge vis is een belangrijke voedselbron voor visetende watervogels als fuut, visdief, dwergmeeuw en zwarte stern. Deze soorten nemen af als gevolg van het instorten van vispopulaties. De opgroei van jonge vis lijkt een bottleneck te zijn voor het herstel van deze populaties. Voor viseters geldt een herstelopgave onder N2000. Voor die soorten waarvan het hersteldoel nog niet is bereikt en de draagkracht van het gebied onvoldoende is,

- betekent een achteruitgang van de voedselbeschikbaarheid een significant negatief effect.
4. Indiener stelt dat het nodig is een vinger aan de pols te houden voor wat betreft de mitigerende maatregel “vervanging van de huidige goed ontwikkeld vegetatie door nieuwe vegetaties” i.c. het afgraven van de toplaag met zaad en wortelknolletjes en verplaatsen naar achter de nieuwe vooroeverdammen. Deze mitigatie is kwetsbaar omdat de nieuwe vooroeverdammen op veel dieper water liggen een minder differentiatie vertonen dan de bestaande structuren.
 5. Indiener geeft de suggestie mee om veel robuuster het verlies van goed ontwikkelde waterplantenvegetaties te mitigeren door meer verondiepingen te realiseren, meer differentiatie aan te houden en een groter potentieel areaal op te nemen binnen de plannen. Dit betreft primair areaal met een waterdiepte van minder dan 60 cm bij voorkeur beschut en gevarieerde vegetatie.
 6. Naar de mening van indiener zijn de meekoppelkansen voor natuur en recreatie veel groter dan nu is beschreven in de voorkeursvariant. De volgende meekoppelkansen worden naar voren gebracht:
 - uitvoeren Trintelzand B , de maximumvariant uit de MER waarbij is aangetoond dat er sprake is van grote meerwaarde voor vigerend rijks natuur- en waterbeleid;
 - het niet te glad maken van de taluds van de zandwinputten;
 - effectuering van de beoogde sanering en transitie van de visserijsector Markermeer door het onttrekken van arealen aan beroepsmatige visserij en een koppeling te maken met de inrichting van visserijvrije zones bij de migratiepunten van de Houtribdijk. Dit leidt tot minder verdringing van vogels en een betere voedselbeschikbaarheid voor visetende watervogels;
 - via natuurlijke ontwikkeling van stranden en voorlanden, schrale graslandvegetaties tot ontwikkeling laten komen;
 - geen uitbreiding van een kitesurfstrand richting de Hurkende man, maar uitgaan van een evenwichtsorientatie ca. 135-315 graden in de richting van Eerste fase Marker Wadden. Achter het strand is ruimte voor berging van holoceen materiaal en het strand is een natuurlijke barriere tussen kwetsbare natuur en kitesurfers. Mits van voldoende omvang reduceert het strand en de natuurontwikkeling de golfaanval op het achterliggende dijktraject waardoor de onderhoudsinspanning vermindert.
 7. Indiener verzoekt bij de verdere uitwerking rekening te houden met de zorgen aangaande de huidige natuurwaarden en verzoeken om meekoppelkansen te grijpen om maximaal de dijkversterkingsopgave te verbinden aan kansen voor natuur en recreatie.

Reactie Flevoland

1. Kuifeend

Er is een Aanvulling gemaakt op het MER en de Passende beoordeling waarin de effecten op de ruiende Kuifeend vanwege de zandwinning en aanleg Trintelzand alsmede de benodigde mitigerende maatregelen nader zijn beschouwd. Er wordt geconcludeerd dat het huidige foerageergebied voor ruiende Kuifeenden langs de Houtribdijk zich beperkt tot de in de omgeving aanwezige geulen op een diepte van ongeveer 3,00 tot 3,50 meter; daar zijn de beste condities voor het ontwikkelen van voldoende hoge dichtheden aan prooidieren als gevolg van een relatief lage golfdynamiek en voldoende beschikbaarheid van slib en organisch materiaal. Door binnen het zoekgebied voor zandwinning de geulen met meer dan 3 meter diepte uit te sluiten van zandwinning, kan met voldoende zekerheid voorkomen worden dat het geschikt foerageergebied voor ruiende Kuifeenden aangetast wordt en is er geen sprake van significant negatieve effecten op de ruiende kuifeend. Aanvullende mitigerende maatregelen zijn dan ook niet nodig omdat de mogelijk significant negatieve effecten als gevolg van de aanleg van een zandwininput voorkomen zijn. De realisatie van Trintelzand (inclusief de ondiepe zandwinning) en de aanleg van nieuwe vooroeverdammen (inclusief nieuwe luwtes) en een (of twee) zandwininput(ten) dragen bij aan het creëren van meer habitatvariatie, meer luwtezones en daarmee meer geschikte gebieden voor de ontwikkeling van onderwatervegetatie met hoge dichtheden aan prooidieren voor ruiende kuifeenden zoals slakken en mosselkreeftjes.

Onzekerheden tijdens uitvoering

In voorschrift 12 van onderhavige Natuurbeschermingswetvergunning is opgenomen dat voorafgaande aan de werkzaamheden een werkplan ter goedkeuring moet worden overgelegd. Daarnaast zijn in de voorschriften 9 t/m 11 en 24 eisen gesteld aan het monitoren van de uitvoering en het voorkomen van significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen. Overigens heeft initiatiefnemer de aanbesteding van de realisatie van de dijkversterking zo ingestoken dat de aannemer wordt uitgedaagd om als expert mee te denken met initiatiefnemer over oplossingen om de gevolgen van risico's tijdens de realisatie zoveel mogelijk te beperken.

Onzekerheden waterplantenvelden

Door het project wordt een groot areaal waterplantenvelden gecreëerd. Achter de nieuwe vooroeverdammen zullen de waterplantenknolletjes/de toplaag worden teruggebracht, 'getransplanteerd'. Daarnaast wordt de ontwikkeling gemonitord en worden zo nodig aanvullende maatregelen genomen; in de Natuurbeschermingswetvergunning van de provincie Flevoland zijn daarvoor voorschriften opgenomen (voorschrift 9 en 24).

Gevolgen voor besluiten

De Aanvulling op het MER en de Passende Beoordeling heeft geleid tot aanpassing van het zoekgebied zandwinning door het nadrukkelijker uitsluiten van de geulen (zie figuur 6 in de Aanvulling). Dit aangepast zoekgebied zandwinning is opgenomen, zie bijlage 1. Daarnaast heeft deze zienswijze geleid tot aanpassing van voorschrift 12 van de Natuurbeschermingswetvergunning van de provincie Flevoland (werkplan). Hierin is toegevoegd dat het werkplan inzicht geeft in de mate waarin het terugbrengen van de toplaag met waterplantenmateriaal succesvol gaat zijn voor de terugkeer van kranswieren en fonteinkruiden achter de vooroeverdammen.

2. Aan de IJsselmeerzijde is sprake van de aanwezigheid van grote aantallen driehoeksmosselen (paragraaf 3.4 Passende beoordeling). Met het gedeeltelijk bedelven van de voormalige werkgeul verdwijnt mosselrijk habitat. Niet uitgesloten wordt dat hierdoor de draagkracht van het IJsselmeer voor onder andere foeragerende toppers en kuifeenden afneemt. Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten als gevolg van permanent verlies aan mosselhabitat aan de IJsselmeerzijde zijn niet bij voorbaat uit te sluiten. Er moeten daarom mitigerende maatregelen genomen worden. Door op een geschikte locatie tien bulten van schelpen met een doorsnede van ten minste 80 meter (in totaal ten minste 5 ha) aan te brengen, kunnen mosselen voldoende alternatieve vestigingsplaatsen krijgen (Passende beoordeling paragraaf 6.2 en 6.4). De locaties voor deze schelpen moeten zorgvuldig worden gekozen en daarvoor zijn criteria aangegeven in de Passende beoordeling. De exacte locatie en uitvoering zal in een werkplan worden opgenomen. De kuifeend, en ook andere mosseletende vogels als de brilduiker en de topper, profiteren van deze maatregel. Door de zandige versterking, het verplaatsen van de vooroeverdammen en aanleg van Trintelzand ontwikkelt zich aan de Markermeerzijde overigens een royaal gebied aan luwtegebied waar waterplanten, en daarmee voedselbronnen, zich goed kunnen ontwikkelen. Voorschrift 12 (werkplan) is zodanig gewijzigd dat ook een alternatieve mitigerende maatregel met een aantoonbaar zelfde effect mogelijk is.
3. Tussen Enkhuizen en Trintelhaven aan de Markermeerzijde zijn door de luwe omstandigheden achter de vooroeverdammen (hockeysticks) waterplantenvelden ontstaan die gunstig zijn als paai-, schuil- en opgroeiplek voor vissen. Door de aanleg van het zandlichaam tegen de dijk verdwijnt een deel van de waterplantenvelden onder het zand. Voordat bedelving plaatsvindt, wordt de toplaag van de bodem met aanwezige plantenmateriaal (wortels, zaden, knolletjes) afgeschraapt en achter de nieuwe vooroeverdammen neergelegd. Door de aanleg van de nieuwe vooroeverdammen op ca. 300 m afstand van de dijk wordt er een aanmerkelijk groter luwtegebied gecreëerd. Hierdoor én door de aanleg van Trintelzand zal het oppervlakte aan paai- en opgroeigebied voor vis niet afnemen maar toenemen. De zandlichamen zorgen voor geleidelijke land-water-overgangen. Vissen profiteren van geleidelijke land-water-overgangen.

Tijdens de werkzaamheden (tijdelijke situatie) zijn significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van visetende vogels (met name fuut, nonnetje, grote zaagbek, dwergmeeuw, zwarte stern en visdief) als gevolg van verstoring van paaiende spiering niet uit te sluiten (paragraaf 5.2.2 Passende beoordeling). De mitigerende maatregel is (paragraaf 6.9 Passende beoordeling) dat de dijkversterkingswerkzaamheden zo worden gepland dat er in de paaiperiode van spiering (in het voorjaar bij een watertemperatuur vanaf 4 °C, meestal half februari, gedurende twee maanden) geen werkzaamheden plaatsvinden in de dijkvakken 4 en 5 aan de IJsselmeerzijde en in dijkvak 6 aan de Markermeerzijde. Hierdoor wordt de paai van spiering niet verstoord en zijn er geen negatieve effecten op spieringgetende vogels. Deze mitigerende maatregel is in de voorschriften opgenomen.

4. In voorschrift 9 is een eis opgenomen over monitoring van de bodem achter de vooroeverdammen i.c. hergroei van de waterplanten. De nieuwe vooroeverdammen liggen overigens niet in “veel” dieper water; ze bevinden zich in dezelfde diepteklassen als de huidige vooroeverdammen (hockeysticks) waarbij er een verloop kan zijn van ca. 0,5 m. De nieuwe vooroeverdammen komen op orde 300 meter van de dijk te liggen. Er is een bestaande vooroeverdam (hockeystick) die ook zoveel naar voren steekt en die gehandhaafd blijft. Achter deze luwtedam zijn waterplantvelden tot ontwikkeling gekomen. Op sommige punten kan de waterbodem 2 à 2,5 m - NAP zijn. Of zich waterplanten ontwikkelen op deze diepte is afhankelijk van meerdere factoren onder meer luwte, helderheid van het water en de kwaliteit van de bodem. Over het algemeen beginnen waterplanten in ondiep water te groeien. Hierdoor wordt het water luwer, waardoor ook op dieper gelegen stukken waterplanten kunnen gaan groeien. Op zichzelf is het overigens geen probleem als niet overal waterplanten tot ontwikkeling komen. Luwgelegen gebied, buiten invloed van golven maar met enige waterbeweging leidt tot meer bodemleven en waarschijnlijk ook tot meer mosselen aan de bodem en andere macrofaunasoorten. Ook kan de vispopulatie meer divers worden, afhankelijk van de ruimtelijke variatie in de vegetatie. Ook voorzien is in het, om de ca. 1000 m, verlagen/onderbreken van de vooroeverdammen; deze verlagingen zijn ten behoeve van ruiende vogels om dagelijks van het rustgebied naar het foerageergebied te gaan en ten behoeve van het verbeteren van de waterkwaliteit achter de vooroeverdammen.
5. Het huidige areaal luw water achter de vooroeverdammen met potenties voor waterplanten bedraagt 95 hectare. Het areaal met potenties voor waterplanten neemt door de werkzaamheden toe tot 224 hectare in de situatie na dijkversterking. Veel zorg wordt besteed aan een zo snel mogelijke hergroei van de waterplanten door het overbrengen van de toplaag met wortelknollen uit de waterplantvelden die door het zandige versterkingsprofiel worden afgedekt. Daar komt nog eens 50 hectare habitat voor waterplanten bij in het deelgebied Trintelzand. Door de luwe condities en voldoende voedselrijke bodems is een goede waterplantengroei te verwachten. Gevarieerde omstandigheden zorgen ook voor variatie in de waterplantvelden waardoor ze robuust zijn en aantrekkelijk zijn voor watervogels. Aanvullend is naar aanleiding van deze zienswijze een aanvulling ‘Eisen aan toplaag Trintelzand’ aan de aanvraag toegevoegd. Voor de realisatie van Trintelzand moet de bestaande bodem worden opgehoogd, waarbij zand maar mogelijk ook klei zo wordt ingezet dat er variatie in diepte en ondergrond ontstaat. Bij het inzetten van klei is het van belang dat de klei niet verspoelt en niet leidt tot vertroebeling van het water of afdekking van bodemleven gemeenschappen en waterplanten. In de aanvulling wordt ingegaan op de wijze waarop met inzet van zand en klei een scala aan waardevolle habitats kan worden gemaakt (concreet benoemd in de aanvulling). Hieruit volgt dat de toplaag van Trintelzand bij voorkeur bestaat uit:
 - klei daar waar sprake is van rietmoeras en in buiten de golven gelegen ondiep water;
 - zand daar waar sprake is van zandplaten en waar gradienten tussen klei en zand wenselijk zijn en daar waar zeer plaatselijk grotere stroomsnelheden aan de bodem optreden als gevolg van windcirculatie (gaten tussen luwtedammen).

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van voorschrift 6. In het ontwerpbesluit was de eis

opgenomen dat bij Trintelzand toegepast meerbodem materiaal met 0,50 m moest worden afgedekt. Uit de aanvulling volgt dat hierin meer variatie wenselijk en mogelijk is. In het gewijzigde voorschrift is opgenomen dat, daar waar risico is voor afslag, vertroebeling of teveel voedingsstoffen in ondiepe waterbodem, toegepast meerbodem materiaal wordt afgedekt met een laag van 0,30 m zand. In het werkplan wordt het gebruik van zand en meerbodem materiaal nader uitgewerkt.

6. Initiatiefnemer heeft een grote mate van beleidsvrijheid bij de invulling van de zogenoemde meekoppelkansen. Datgene dat is aangevraagd is vergunbaar. De uitvoering van de door indiener geschetste meekoppelkansen is niet iets dat bestuursrechtelijk kan worden afgedwongen. Overigens heeft initiatiefnemer de aanbesteding van de realisatie van de dijkversterking zo vormgegeven dat de aannemer wordt uitgedaagd om met kansen te komen die bijdragen aan de projectdoelen. Een van de projectdoelen richt zich op het draagvlak in de omgeving. Mogelijk kan dit leiden tot het realiseren van meekoppelkansen. Mocht dit aan de orde zijn dan zullen te zijner tijd de voor het realiseren van deze meekoppelkansen benodigde besluiten moeten worden verkregen. Voor wat betreft aandachtstreepje 2 wordt overigens opgemerkt dat in voorschrift 6 is opgenomen dat Trintelzand niet met een egale bodem wordt opgeleverd en voldoende reliëf moet hebben. Geconstateerd is dat dit niet als eis is gesteld bij voorschrift 5 die handelt over de zandwinning. Dit is alsnog toegevoegd. Voor wat betreft aandachtstreepje 5 wordt opmerkt dat er binnen het project niet is voorzien in actieve ontwikkeling van stranden en voorlanden; er ontstaat geen belemmering voor de ontwikkeling van schrale graslanden. In de Passende beoordeling wordt in paragraaf 4.4. aandacht besteed aan beheer en onderhoud. Het beheer en onderhoud zal gericht zijn op het in stand houden van het zandig dijkprofiel, de bijbehorende constructies en de vegetatie die ontstaat op het zandige profiel. Daarbij zal zich verschil in beheeraccent voordoen tussen de zandige zone direct grenzend aan het harde dijktaalud (waar veiligheidseisen dominant zullen zijn) en de daaraan grenzend nattere zone richting het water (waar meer ruimte zal zijn voor het ontwikkelen en successievelijk duurzaam beheren van ontstane natuurwaarden). Beheer zal worden uitgevoerd met inachtneming van de Gedragscode Flora- en faunawet van Rijkswaterstaat.

7. Zie eerdere antwoorden.

F. Kennisgeving en afschriften

Door middel van de gecoördineerde procedure zal kennis worden gegeven van de besluiten middels publicatie in huis-aan-huisbladen, de Staatscourant en op de website van provincie Flevoland. Afschriften van dit besluit worden verzonden aan:

- gemeente Lelystad
- gemeente Urk
- gemeente Enkhuizen
- Rijkswaterstaat Midden-Nederland
- Vereniging Natuurmonumenten
- Provincie Noord-Holland
- Ministerie EZ, Directie Natuur
- OFGV, Afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving

G. Besluit

Gedeputeerde Staten van Flevoland in overeenstemming met Gedeputeerde Staten van Noord-Holland; **HEBBER BESLOTEN** op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998; vergunning te verlenen aan Rijkswaterstaat Midden-Nederland voor zandwinning en het realiseren van Trintelzand en ondieptes achter de hockeysticks nabij de Houtribdijk in het Markermeer-IJmeer. Aan deze vergunning zijn de volgende voorwaarden verbonden:

1. De werkzaamheden worden gedurende 16 uur per dag uitgevoerd, 's nachts (globaal van 22:00 tot 06:00 uur) wordt in principe niet gewerkt. Wanneer er toch 's nachts moet worden gewerkt dan wordt dit geregeld in een vast te stellen werkplan (zie voorschrift 12). Wanneer er eenmalig of gedurende enkele nachten gewerkt moet worden (bijvoorbeeld bij een calamiteit) kan in afwijking hiervan volstaan worden met een melding.
2. Het gebruik van de vergunning mag niet eerder plaatsvinden dan nadat de vergunninghouder een week voorafgaand aan de eerste actie hiervan melding heeft gemaakt via het e-mailadres handhaving@ofgv.nl.
3. Voor vervolgacties, na een onderbreking die langer dan drie maanden in beslag neemt, dient opnieuw een melding gedaan te worden.
4. De werkzaamheden voor het project worden voor 31 december 2021 afgerond.
5. Zand mag in het plangebied (zie bijlage 1) worden gewonnen daar waar het water dieper is dan 2 meter. Zandwinning vindt op zodanige wijze plaats dat de waterbodem van -2 meter NAP diep en ondieper niet wordt aangetast. De zandwinput of zandwinputten worden niet egaal afgewerkt.
6. In afwijking van het vorige voorschrift mag op de geplande locatie van Trintelzand ondiep zand worden gewonnen, ook als de bodem minder dan -2 meter NAP diep is. Toegepast meerbodem materiaal wordt afgedekt met een laag van 0,30 m zand waar risico is voor afslag, vertroebeling of teveel voedingsstoffen in ondiepe waterbodem. In het werkplan wordt het gebruik van zand en meerbodem materiaal nader uitgewerkt. Het gebied waar ondiepe zandwinning plaatsvindt, alsmede het gebied waar verondiept wordt, worden niet met een egale bodem opgeleverd. Deze bodem moet voldoende reliëf hebben.
7. Voordat bedelving van waterplanten kan plaatsvinden zal sedimenttransplantatie buiten het groeiseizoen van de waterplanten plaatsvinden waarbij het afgeschraapte gedeelte wordt verplaatst en verspreid in het nieuwe luwe gebied achter de vooroeverdammen.
8. Voordat bedelving van broedplekken van de aalscholver kan plaatsvinden moet voldoende en geschikt alternatief broedgelegenheid zijn geschapen op de verplaatste vooroeverdammen. Bedelving van de broedplekken mag verder alleen plaatsvinden buiten het broedseizoen. Bij de vooroeverdam die geschikt is gemaakt voor de aalscholver om te broeden mogen geen visfinken worden geplaatst.
9. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een monitoringsplan opgesteld en ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten voorgelegd. In het monitoringsplan wordt tenminste ingegaan op vertroebeling, de hergroei van waterplanten en de acceptatie van de nieuwe broedplek voor aalscholvers. Tevens wordt onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van de bodem achter de vooroeverdammen om er achter te komen in hoeverre menging van grondlagen plaatsvindt.
10. Er vindt monitoring plaats naar vertroebeling, er wordt dagelijks gemeten. Gedurende de werkzaamheden wordt elk kwartaal een verslag van de meetgegevens naar handhaving@ofgv.nl gestuurd.
11. Wanneer de hoeveelheid onopgeloste stoffen op de meetpunten gedurende 4 aaneengesloten werkdagen meer dan 200 mg/l dan de achtergrondwaarde bedraagt, wordt hiervan melding gemaakt bij de provincie en de OFGV. Vergunninghouder geeft aan welke maatregelen worden getroffen om vertroebeling terug te dringen. In overleg met de provincie worden passende maatregelen getroffen.
12. Voordat de werkzaamheden kunnen plaatsvinden dient het werkplan door Gedeputeerde Staten te zijn goedgekeurd. In het werkplan wordt aangegeven hoe, wanneer en waar welke werkzaamheden worden uitgevoerd. In het werkplan wordt aangegeven waar het zand wordt gewonnen, waar ondieptes en Trintelzand worden aangelegd en welke mitigerende maatregelen worden genomen om negatieve effecten als vertroebeling, verstoring, bedelving te voorkomen.

Het werkplan geeft inzicht in de mate waarin het terugbrengen van de toplaag met waterplantenmateriaal succesvol gaat zijn voor de terugkeer van kranswieren en fonteinkruiden achter de vooroeverdammen. Ook maakt het werkplan duidelijk waar en op welke manier de bedelving van de mosselbanken aan de IJsselmeerzijde wordt gemitigeerd. Het werkplan dient verder duidelijk te maken op welke punten vertroebeling gemeten wordt en op welke wijze de achtergrondwaarde wordt vastgesteld.

13. De werkzaamheden worden conform het goedgekeurde werkplan uitgevoerd.
14. Voor 31 december 2020 wordt in een door Gedeputeerde Staten goed te keuren onderhoudswerkplan vastgelegd welk beheer en onderhoud wanneer zal worden uitgevoerd.
15. Van 1 augustus tot en met 30 september wordt niet gewerkt in Natura 2000-gebied IJsselmeer telvakken 69,70 en 71, dijkvakken 3 en 4 (zie bijlage 2 kaart met tel- en dijkvakken) en in Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer telvakken 80,81 en 82, dijkvakken 1,2 en 3 ten behoeve van voorkoming van verstoring voor ruiende kuifeend. Voorts wordt van 1 september tot en met 30 september niet gewerkt in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer telvak 83, dijkvak 1 ten behoeve van voorkoming van verstoring van de ruiende kuifeend.
16. De werkzaamheden worden zo gepland dat er van 1 december tot en met 31 december geen werkzaamheden plaatsvinden aan de IJsselmeerzijde (telvak 74, dijkvak 6) en aan Markermeerzijde (telvak 83, dijkvak 1) ten behoeve van voorkoming van verstoring van aanwezige brilduiker.
17. De werkzaamheden worden zo gepland dat er in de periode van 1 februari tot en met 31 juli geen werkzaamheden plaatsvinden in een straal van 100 meter rondom de broedende aalscholverkolonie aan de Markermeerzijde bij Trintelhaven (telvak 80, dijkvak 3).
18. Tijdens de werkzaamheden wordt in de broedperiode (eind april - begin augustus) tenminste 100 m afstand gehouden tot het aangelegde eiland pilotproject oermoeras om verstoring van broedende visdieven te voorkomen. Er wordt van 1 augustus tot en met 31 augustus niet aan alle vooroeverdammen tegelijkertijd gewerkt in telvak 80, dijkvak 3 ter voorkoming van verstoring van foeragerende visdieven.
19. De werkzaamheden worden zo gepland, ter voorkoming van verstoring van ruiende futen, dat er in de periode van 1 augustus tot en met 30 september geen werkzaamheden plaatsvinden in de telvakken 67, 68 en 69 van de dijkvakken 1, 2 en 3.
20. De werkzaamheden worden zo gepland dat er aan de Markermeerzijde van 1 januari tot en met 31 januari geen werkzaamheden plaatsvinden ter voorkoming van verstoring van de wilde eend in telvak 83 van dijkvak 1. In telvak 83 en 84 van dijkvak 1 mogen er in de periode 1 augustus tot en met 30 september geen werkzaamheden plaatsvinden ter voorkoming van verstoring van de wilde eend in de ruiperiode.
21. De werkzaamheden worden zo gepland dat er in de paaiperiode van de spiering geen werkzaamheden onder de waterlijn plaatsvinden in de dijkvakken 4 en 5 aan de IJsselmeerzijde en dijkvak 6 aan de Markermeerzijde. De paaiperiode vindt plaats in het voorjaar en in dat kader geldt de te mijden periode van 15 februari tot en met 15 april. Het hiervoor genoemde verbod om te werken in de paaiperiode van spiering geldt niet voor werkzaamheden die op de dijk (boven de waterlijn) worden uitgevoerd.
22. Verlichting op schepen, voertuigen en werkfronten wordt alleen toegepast voor zo ver dat voor een veilige uitvoering van het werk en het daarbij behorende transport noodzakelijk is.
23. Gehanteerde verlichting wordt zodanig opgesteld, afgesteld, ingericht en de lampen zijn zodanig naar buiten toe afgeschermd, dat lichtuitstraling over het open water zoveel mogelijk wordt voorkomen.
24. Wanneer uit monitoring of anderszins blijkt dat er sprake zou kunnen zijn van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen dan worden in overleg met de provincie onmiddellijk stappen genomen om dit te voorkomen dan wel deze situatie te beëindigen.
25. Alle door of namens Gedeputeerde Staten gegeven aanwijzingen dienen onverwijld te worden opgevolgd.

H. Ondertekening

Lelystad,

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de secretaris, de voorzitter,

Mr. Drs. T. van der Wal

J. Ladders